

απόψεις

Το δικαίο φορολογικό σύστημα και το αιτούμενο της στέρερης γνώσης

Μόλις δόθηκε στη δημοσιότητα η ετήσια (12η) έκθεση του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης, στην οποία αποτυπώνεται η δραστηριότητα του ΓΕΔΔ, κ. Λέανδρου Ρακιντζή καθώς και των ελεγκτικών μηχανισμών της Δημόσιας Διοίκησης που παρακολουθούνται και αξιολογούνται από αυτόν. Κατά το έτος 2014, ο ΓΕΔΔ έλεγξε 1565 υποθέσεις, οι οποίες κατά ποσοστό 56% καταγγέληκαν επώνυμα από πολίτες και κατά ποσοστό 22,6% ανώνυμα. Στην έκθεση, της οποίας το εισαγωγικό σημείωμα δημοσιεύουμε στο παρόν τεύχος¹, γίνεται προσπάθεια να εντοπισθούν και προβληθούν οι δυσλειτουργίες και τα προβλήματα που επιβαρύνουν χρόνια τώρα τη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης και εμποδίζουν την αναδιοργάνωση των κρατικών δομών και τελικά την ανάπτυξη της χώρας.

Κατά τον ΓΕΔΔ στα προβλήματα διαφθοράς και κακοδιαχείρισης συντελούν παράγοντες όπως:

α) η έλλειψη κατάλληλων μηχανισμών αποτελεσματικού ελέγχου της δράσης της δημόσιας διοίκησης,

β) τα γραφειοκρατικά εμπόδια και συχνά οι φωτογραφικές διατάξεις κάλυψης παραβατικών συμπεριφορών,

γ) η βραδύτητα εξέλιξης των ελέγχων,

δ) η έλλειψη επαρκούς προστασίας των ίδιων των επιθεωρητών,

ε) η συχνά ανέλεγκτη εξουσία για τη λήψη αποφάσεων,

στ) η έλλειψη διαφάνειας,

ζ) η βραδύτητα απονομής δικαιοσύνης. Σημειωτέο ότι η χώρα έχει καταδικασθεί πάνω από 400 φορές από το ΕΔΔΑ για τη βραδύτητα στην απονομή της δικαιοσύνης.

Τα όσα παρατηρεί ο ΓΕΔΔ στην ετήσια έκθεσή του επιβεβαιώνουν τα όσα ανά καιρούς έχουμε προσπαθήσει να επισημάνουμε από την παρούσα στήλη αναφορικά με τη φορολογία.

¹ Βλ. σελ. 787 επ. παρόντος τεύχους.

Στο συνεχώς επαναλαμβανόμενο κοινωνικό αίτημα για «δίκαιο φορολογικό σύστημα», η απάντηση δεν μπορεί να περιορισθεί μόνο στο επίπεδο της δίκαιης νομοθέτησης. Αντίθετα, ένα «δίκαιο φορολογικό σύστημα» προϋποθέτει ένα σύστημα δίκαιης εφαρμογής του νομοθετικού πλαισίου, ένα σύστημα δίκαιης είσπραξης φόρων και τέλος έναν αποτελεσματικό μηχανισμό δικαστικού ελέγχου, τόσο της θεσμοθέτησης, όσο και της εφαρμογής των φορολογικών διατάξεων.

Το δίκαιο σύστημα εφαρμογής της φορολογικής νομοθεσίας αφορά στον τρόπο λειτουργίας της εκτελεστικής εξουσίας, δηλαδή στον τρόπο λειτουργίας της φορολογικής ελεγκτικής διοίκησης που καλείται να εφαρμόσει την οικεία νομοθεσία και να επιβάλλει τον φόρο κατά τη φοροδοτική ικανότητα έκαστου.

Η δίκαιη δράση της φορολογικής - ελεγκτικής υπηρεσίας μπορεί να εξασφαλισθεί, μόνο αν η χώρα θέσει και υπηρετήσει με σταθερό και εξειδικευμένο τρόπο τρεις στόχους: την πρόληψη, την καταστολή και την εκπαίδευση. Αν δεν στοχεύσουμε με συγκεκριμένα μέτρα και όχι με μαγολόγια εξαγγελίες στην αναβάθμιση του τρόπου λειτουργίας του φορολογικού μηχανισμού, στην απλοποίηση των διαδικασιών και τέλος στην σαφή περιγραφή των ορίων του ελεγκτικού μηχανισμού χωρίς να συρρικνώνεται καθόλου το πλέγμα των ατομικών δικαιωμάτων κατά τη διενέργεια του φορολογικού ελέγχου, η πρόληψη θα παραμείνει ζητούμενο.

Αν περαιτέρω δεν δημιουργήσουμε άμεσους, ταχείς και αποτελεσματικούς μηχανισμούς καταστολής των μεμονωμένων τυχόν περιπτώσεων διαφθοράς και φορολογικής κακοδιοίκησης, δεν θα καταφέρουμε να δημιουργήσουμε σοβαρά ανατρεπτικά παραδείγματα.

Τέλος και ίσως το σημαντικότερο, αν δεν καταφέρουμε να επιμορφώσουμε τον ελεγκτικό μηχανισμό, τότε το δίκαιο φορολογικό καθεστώς θα παραμείνει άπιαστο όνειρο. Η εξειδικευμένη γνώση, ιδίως η γνώση των συστημικών κανόνων φορολογίας, συνιστά το προαπαιτούμενο για την ορθή κατά νόμο εξατομίκευση κάθε φορολογικού περιστατικού. Η στέρεη γνώση απομακρύνει τον φόβο, διώχνει την ανασφάλεια και καθιστά κάθε ελεγκτή βέβαιο για την από μέρους του σύμφωνη με το Σύνταγμα εφαρμογή σε κάθε ειδικότερη περίπτωση του φορολογικού νόμου. Η στέρεη γνώση περιορίζει τον φόβο και την ανασφάλεια του ελεγκτικού μηχανισμού και καλείται σε δύσκολες συνθήκες ευρύτερης κοινωνικής πίεσης να εφαρμόσει τον φορολογικό νόμο. Η στέρεη γνώση βοηθά και στην ελάφρυνση της δικαστικής εξουσίας, καθιστώντας την αποτελεσματικότερη, αφού η γνώση οδηγεί όχι μόνο σε ορθότερη διάγνωση της φορολογικής υποχρέωσης κάθε ελεγχόμενου, αλλά και στην ορθή χωρίς πλημμέλειες εφαρμογή της προδικασίας του φορολογικού ελέγχου και έκδοσης της καταλογιστικής πράξης.

Δεν θα κουραστούμε να υπογραμμίζουμε ότι το δίκαιο φορολογικό σύστημα προϋποθέτει όχι μόνο τη «δίκαιη νομοθέτηση», αλλά επιπρόσθετα και τη δίκαιη εφαρμογή του, ουσιώδη προϋπόθεση της οποίας συνιστά και η στέρεη γνώση του ελεγκτικού μηχανισμού.

Ασπασία Μάλλιου